პროლეტარიელო, ყველა ქვეყნისა, შეერთდით!

კომუნისტი

საქ. კ. პ. (ბ) ცენტრალური კომიტეტის, თბილისის კომიტეტისა და საქ. სსრ მშრომელთა დეპუტატების საბჭოების ორგანო.

КОМУНИСТИ ОРГАН ЦЕНТРАЛЬНОГО и ТБИЛИССКОГО КОМИТЕТОВ КП (б) ГРУЗИИ и СОВЕТОВ ДЕПУТАТОВ ТРУДЯЩИХСЯ ГРУЗИНСКОЙ ССР

ხუთშაბათი, 30 აპრილი, 1942 № 102 (6418). ფასი 15 კაპ.

სამაგიერო მივუზღოთ გერმანელ ფაშისტ არამზადებს ჩვენი ქალაქებისა და სოფლების გაძარცვისა და აოხრებისათვის, ქალებისა და ბავშვებისადმი ჩადენილი ძალმომრეობისათვის! სისხლი სისხლისა წილ! სიკვდილი სიკვდილისა წილ!

საქ. კ. პ. (ბ) ცენტრალური კომიტეტის საიერველმაიცო ლოზუნგებიდან.

საგარეო საქმეთა სახალხო კომისრის ამხ. ვ. მ. მოლოტოვის ნოტა

გერმანელ ფაშისტ დამპყრობთა საშინელ ბოროტმოქმედებებსა, მხეცობასა და ძალადობაზე ოკუპირებულ საბჭოთა რაიონებში და ამ დანაშაულობათათვის გერმანიის მთავრობისა და სარდლობის პასუხისმგებლობის შესახებ

საგარეო საქმეთა სახალხო კომისარმა ამხ. ვ. მ. მოლოტოვმა იმ ქვეყნების ყველა ელჩსა და დესპანს, რომელებთანაც სსრ კავშირს დიპლომატიური ურთიერთობა აქვს, შემდეგი შინაარსის ნოტა გაუგზავნა:

„საბჭოთა სოციალისტური რესპუბლიკების კავშირის მთავრობის დავალებით პატივი მაქვს გაცნობოთ შემდეგი:

საბჭოთა მთავრობის განკარგულებაში კვლავ შემოვიდა სულ ახალ-ახალი მასალები და ცნობები იმის შესახებ, რომ ჰიტლერელი დამპყრობნი ყველგან ძარცვავენ და პირდაპირ ყლეტენ საბჭოთა მოსახლეობას, ამასთან არ ერიდებიდნენ და არ ერიდებიან არაფითარ დანაშაულს, არავითარ სისასტიკეს და ძალადობას იმ ტერიტორიებზე, რომლებიც მათ დროებით გაკავთ ან ჯერ კიდევ უკავიათ. საბჭოთა მთავრობას უკვე არაერთხელ განუცხადებია, რომ ეს ბოროტმოქმედებანი ჯარის ცალკეული უდისციპლინო ნაწილების, ცალკეული გერმანელი ოფიცრებისა და ჯარისკაცების შემთხვევითს ექსცესებს რიდი წარმოადგენენ. ამიკამად საბჭოთა მთავრობას მოეპოვება გერმანიის ჯარის განადგურებული ნაწილების შტაბებში ამ ცოტა ხნის წინათ ხელმოწერებული დოკუმენტები, რომლებიდანაც სჩანს, რომ იმ სისხლიან დანაშაულობისა და მხეცობას, რასაც გერმანელ ფაშისტთა არმია მიმართავს, იგი გერმანიის მთავრობის გულთაყმით შეიგნილი და დეტალებამდე დამუშავებული გეგმების და გერმანიის სარდლობის ბრძანებათა შესაბამისად სჩადის.

გერმანელი დამპყრობი იმპერიალისტები ამ გეგმებითა და ბრძანებებით ითვალისწინებენ:

საყოველთაოდ გასძარცვონ ჩვენი ქვეყნის მოსახლეობა როგორც ქალაქად, ისე სოფლად, ამასთან ხელი იგდონ და გერმანიაში გაიტანონ საბჭოთა მოქალაქეების პირადი ქონება და საბჭოთა სახელმწიფოს საკუთრება;

სავსებით დაანგრიონ ის ქალაქები და სოფლები, რომლებიდანაც ჰიტლერელები იძულებულ არიან საბჭოთა კავშირის შეირაღებულ ძალთა დარტყმების შედეგად უკან დაიხიონ;

ხელი ჩაუდგნონ გერმანელ ოკუპანტებს საბჭოთა სახელმწიფოს მიერ კოლმეურნეობათა სამუდამო და უფასო სარგებლობაში გადაცემული **მიწა** და დაპყრობილ მიწა-წყალზე დამაკავიერონ გერმანელი „მპარველები“ და გერმანელი მემამულეები;

მონურ-ბატონყმური შრომა და კაბალა შემოიღონ ჩვენი მუშებისა და ქალთა მოსახლეობის საყოველთაო გაძარცვა:

„მთელი ნედლეული საქონელი, ნაბეღარეობრიკატები და მზა პროდუქტი, რაც ჩვენ გვქონდა, უნდა ამოვიღოთ ევაკობიდან ბრძანებების, რეკვიზიციებისა და კონფისკაციების გზით“. „დაუყოვნებლივ უნდა შეგროვოთ და გერმანიაში გავიტანოთ ლოკომოტივები, მაგნეტიდა და „ტიუკა“. (ცარიელ: „ნედლეული და სასაკონლო რესურსების გამოყენება“, პუნქტები 1, ბ და გ). „ფრონტისპირა ზოლსა და ზურგის ოლქებში ევმორნენი საკვები პროდუქტები, აგრეთვე საოფაცხოვრებო და პირადი მოხმარების საგნები და ტანისამოსი პირველ რიგში გადადის სამხედრო-სამეურნეო განყოფილებათა განკარგულებაში ჯარიების საჭიროების დასაკმაყოფილებლად..., ხოლო მათ მიერ მიუღებელი ნაწილი გადაეცემა შემდეგ სამხედრო ეკონომიურ ინსტანციას“. (ცარიელ: „ჯარების მომარაგება ქვეყნის რესურსებიდან“. თაი 1, პ. 2).

ამ ყაჩაღური გეგმის განსახორციელებლად, რომელიც აგრეთვე ითვალისწინებს ძალუებითი შრომის მოყვანას ჩვენს ქალაქებსა და სოფლებში, გამოშვებას (ევიასის) ფულის ნიშნებისას, რომლებიც არაფრით არ არის ეზრუნველყოფილი, და ხელფასის გაუქმებას საწარმოებში,—შექმნილი იყო სპეციალური აპარატი, რომელიც დაწერილებით არის ალწერილი ოკუპაციურ დოკუმენტში და რომელიც წარმოადგენს გერმანიის არმიის იარაღის ერთნაირ ცალკეულ გვარეობას, რომელსაც ჰყავს საკუთარი „სამეურნეო სარდლობა“, „ეკონომიური შტაბები“, თავისი „დაზვერვა“, „ინსპექციები“, „სამხედრო ნაწილები“, „საწარმოო საშუალებათა შემგროვებელი რაზმები“, „ნედლეულის შემგროვებელი რაზმები“, „სამხედრო აგრონომები“, „სოფლის მეურნეობის ოფიცრები“ და სხვ.

საბჭოთა მთავრობა **ადასტურებს**, რომ ჩვენი ქვეყნის საყოველთაო გაძარცვის ეს აეროპაკური გეგმა მოწმობს, თუ როგორ ეშინოდათ ჰიტლერის გერმანია სსრ კავშირის წინააღმდეგ ყაჩაღური ლაშქრობისათვის ჯერ კიდევ ძალამდე, სანამ იგი ჩვენს ტერიტორიაზე შემოიჭრებოდა.

საბჭოთა მთავრობა ამასთან ერთად **ადასტურებს**, რომ მარცხი განიცადა ამ მძარცველურმა გეგმამ, რომელიც ითვალისწინებდა გერმანიის არმიისა და ზურგის ძალთა მოხმარებას საბჭოთა ტერიტორიაზე მყოფ გერმანელ დამპყრობთა დანაშაულებრივი მოქმედების განსაკუთრებულ დაჩქარად გადაიქცა; საბჭოთა დასახლებული პუნქტების დაგრეგვის მეთოდებსადმი მიძღვნილია გერმანიის სარდლობის სპეციალური ინსტრუქციები და დაწერილებითი ბრძანებანი; ამ მიზნისათვის გამოპყოფენ ხოლმე ცალკეულ რაზმებს, რომლებიც დახვრეტენ საბჭოთა მოქალაქეებს — მუშებს, გლეხებს, ინტელიგენტებს, მოსამსახურეებს უსაზღვრო ერთგულება თავისი სამშობლისადმი და მათი დაუცვლელი ულეველი უცხოელი დამპყრობლებისადმი.

მაგრამ თუ ოკუპანტებმა ვერ შესძლეს „ოკუპირებული ოლქების დაუყოვნებლივ და რაც შეიძლება უფრო სრულად გამოყენება გერმანიის ინტერესებისათვის!“ „რაიხსმარშლის“ ერთიანი გეგმის მიხედვით, გერმანიის საოკუპაციო ხელისუფალნი და გერმანიის სამხედრო სარდლობა მით უფრო მეტ მოერიდებლობით ეწეოდნენ და ეწევიან მათ მიერ დაკავებულ ტერიტორიებზე სამოქალაქო მოსახლეობის საყოველთაო ძარცვას, მრავალი წლის პატიმასნით შრომით დაგრეგილი მთელი მისი საკუთრების დატაცებას.

გერმანიის არმიის გენერალური შტაბის ოპერატიული განყოფილების № 43761/41 სპეციალური ბრძანების დანართში ნათქვამია:

„საჭიროა დაკავებული ოლქების მოსახლეობის იძულებითი დაბეგვრით ყოველგვარი საშუალებით მივიღოთ ტანსაცმელი. უფიზარეს ყოველისა საჭიროა ჩამოვართვათ მატყლის და ტყავის ხელთათმანები, პალტოები, ქალუტები და შარფები, დაბამბული ქალუტები და შარვლები, ტყავის ჩექმები, ქეჩურები და ფეხსაცმელები“.

გერმანიის ჯარის მთელი რიგი განადგურებული ნაწილების ბრძანებებში მოყვანილია ჩრდილოეთის საარმიო ჯგუფის სარდლობის 1941 წლის 6 ნოემბრის № 1422/41 შემდეგი მითითება, რომელსაც ხელს აწერს გენერალ-ლეიტენანტი ბაიერი:

„დაუყოვნებლივ რეკვიზიციებულ უნდა იქნას ქეჩურები, მათ შორის ბავშვის ქეჩურებიც, რაც რუს სამოქალაქო მოსახლეობას მოეპოვება. ქეჩურების ქონა აკრძალულია და უნდა ისჯებოდეს ისე, როგორც ყაჩაღის ნებადაურთველად ტარება“ (რასთვისაც, გერმანიის ისტორიკოსების თანახმად, დამნაშავეები ადგილზევე უნდა იქნენ დახვრეტილნი).

გერმანიის სარდლობის ამგვარ ბრძანებათა მიხედვით უნდა იქნას განხილული მრავალი ათასი მშვიდობიანი ბაბანოს მცხოვრების მოკვლა მათი გაძარცვის დროს გერმანელი ოკუპანტების მიერ. წითელი არმიის მიერ განთავისუფლებულ ტერიტორიებზე ამ ბრძანებათა ბოროტ ინსტრუქციებზე ამეიათად ზეხვებით ისეთ დასახლებულ პუნქტებს, სადაც კი ფოფალიყოს ამგვარი ფაქტები: მოსკოვის ოლქის მალოიაროსლაველეცის რაიონის სოფელ ტერენტიევოდან უკან დახევისას გერმანელებმა ჭიჭაში გაიჩერეს 73 წლის ელენ გ. პ. ოფოგი, 70 წლის ქალი ა. ჩიბისოვა და 12 წლის ვ. ფოკეევი, გაძარეს მათ კურტკები და ქეჩურები, შემდეგ კი დახვრიტეს.

კოსკოვის ოლქის ოლქების მთელ რიგ განთავისუფლებულ პუნქტებში ფიმორენილია ბრძანება, რომლითაც განკარგულება ეძლევათ:

„ქონება, როგორიც არის სასწორება, ტომრები, მარცვლეული, მარილი, ნავთი, ბენზინი, ლამპები, კაღლები, მუშამბები, ტბორები, ფარდები, ნოხები, პატეფონები ფირფიტებიანად კომენდატურაში უნდა იქნას მიტანილი. დამნაშავენი ამ ბრძანების დარღვევაში, დახვრეტილ იქნებიან“.

ქ. სტარიეკი ვერმანელთა კომენდატურის გასული წლის 11 დეკემბრის განკარგულებაში დაბეჭდეს შიშით მოსახლეობის მიერ მთელი ქონების ჩაბარების შესახებ ჩამოთვლილია აგრეთვე: „ფართლეული, თეთრეული, ტილო, ავეჯი, ტახისამოსი, ჩექმები, წყალები, საპონი, რკინის ნაწილები, ყოველგვარი ინსტრუმენტი და დაზარჩენი სამეურნეო და სხვა მასალები“.

მოსკოვის ოლქის ქ. ისტრაში ოკუპანტებმა „კონფისკაციია უკვეს“ სამავშვო ნაძეის ხის სამკაულებსა და სათამაშოებს. შიბოვსკაია სადგურზე მათ მოა ყეს მცხოვრებთა მიერ სბავშვო თეთრეულის, კედლის საათების, სამოვრების „ჩაბარება“. ჯერ კიდევ ოკუპანტების უღელქვეშ ყოფ რაიონებში ეძიელდება ყაჩაღობით ჯარიანობა და ბოროტმოქმედებანი — ყოველივე ეს საეჭვებით აუწარაკვებს ნამდვილ სახეს ეიარაღებული ძმარცველებისას, რომლებიც არაფერს არ ერიდებიან და რომლებიც ჩვენს ქვეყანაში დამნაშავე ჰიტლერული მთავრობის ბრძანებით შემოიჭრნენ, და ამ მთავრობას ეკისრება სრული პასუხისმგებლობა ყველა ამ ბოროტმოქმედებისათვის.

I

მოსახლეობის გაძარცვა

წოლელ არშიის ნაწილებმა ხელი ავიღეს ფიდანი „გერმანიის იმპერიის რაიხსმარშლის“ ვერონეის საიდუმლო დოკუმენტის შემდეგი სახელწოდებით: „ფირეტტიეები ეკონომიკის ხელმძღვანელობისათვის ალმოსავლეთის **ახლად ოკუპირებულ** ოლქებში (შეადარე საქალალდე)“. 28 გვერდის შემცველი ეს საიდუმლო დოკუმენტი, რომელიც რამდენიმე კარისა და მრავალი პუნქტისაგან შესდგება, გამოცემულია შემდეგი თარიღით: „ბერლინი, 1941 წლის ივნისი“. ჰიტლერის მთავრობის ეს „ფირეტტიები“ გამოცემულია, როგორც ეს დოკუმენტის ტექსტიდან სჩანს, საბჭოთა კავშირზე გერმანიის უმეალად თავდასხმის წინ და განკუთვნილია „სამხედრო ხელმძღვანელობისა და სამხედრო-ეკონომიური ინსტანციების სპორიენტაციოდ ალმოსავლეთის ან ოლქებში ეკონომიური ამოცანების შესახებ, **რომლებიც დაკავებულ უნდა იქნან**“. ამ „ფირეტტიებში“ („ამჭვნე საქალალდე“) შემდეგნაირად არის განმარტებული სსრ კავშირზე გერმანიის თავდასხმის უმნიშვნელოვანესი ამოცანები:

„ფიფარერის (ჰიტლერის) ბრძანებულ თანახმად საერთო მიეიღოთ ყოველგვარი ზომები, რათა ოკუპირებული ოლქები დაუფლენებლივ და სრულად იქნას გამოყენებული გერმანიის ინტერესებისათვის. მიეიღოთ გერმანიისათვის რაც შეიძლება მეტი სურსათი და ნათია—ასეთია ამმანიის მთავარი ეკონომიური მზანი. ამასთან ერთად გერმანიის მრეწველობის ოკუპირებული ოლქებიდან უნდა მიეკეს სხვა ნედლეული პროდუქტებიც... პირველ ამოცანას წარმოადგენს ის, რომ რაც შეიძლება სწრაფად განხორციელდეს გერმანიის ჯარების სრული სასურსათო ბუნებრივი ოკუპირებულ ოლქებზე“.

ამ დოკუმენტს გაკეთებული ფრანგული ანალიზი შენიშნავს: „სრულიად უადგილია აზრი იმის შესახებ, რომ ოკუპირებული ოლქები რაც შეიძლება მალე იქნან წესრიგში მოყვანილნი, ხოლო მათი ეკონომიკა აღდგენილი. წესრიგის აღდგენა უნდა ტარდებოდეს მხოლოდ იმ ოლქებზე, რომლებშიც ჩვენ შეგვძლია მივიღოთ სასოფლო-სამეურნეო პროდუქტებისა და ნათლის მნიშვნელოვანი რეზერვები. დანარჩენებში კი... ეკონომიური საქმიანობა უნდა განსაზღვრებოდეს აღმოჩენილი მარაგის გამოყენებით“. (ცარიელ: „მთავარი ეკონომიური ამოცანები“, პუნქტები 1 და 2).

ჩვენი ქვეყნის ორგანიზებულად გაძარცვის ეს გეგმა, რომლის მაგალითი მსოფლიო ისტორიაში არ ყოფილა და რომელიც ჰიტლერელებმა წინასწარ დაამზადეს, ითვალისწინებს მთელი ნედლეულის, მთელი აღმოჩენილი სასურსათო ფონდების გაზიდვას სსრ კავშირიდან გერმანიაში და სამოქალაქო მოსახლეობის საყოველთაო გაძარცვა:

„მთელი ნედლეული საქონელი, ნაბეღარეობრიკატები და მზა პროდუქტი, რაც ჩვენ გვქონდა, უნდა ამოვიღოთ ევაკობიდან ბრძანებების, რეკვიზიციებისა და კონფისკაციების გზით“. „დაუყოვნებლივ უნდა შეგროვოთ და გერმანიაში გავიტანოთ ლოკომოტივები, მაგნეტიდა და „ტიუკა“. (ცარიელ: „ნედლეული და სასაკონლო რესურსების გამოყენება“, პუნქტები 1, ბ და გ). „ფრონტისპირა ზოლსა და ზურგის ოლქებში ევმორნენი საკვები პროდუქტები, აგრეთვე საოფაცხოვრებო და პირადი მოხმარების საგნები და ტანისამოსი პირველ რიგში გადადის სამხედრო-სამეურნეო განყოფილებათა განკარგულებაში ჯარიების საჭიროების დასაკმაყოფილებლად..., ხოლო მათ მიერ მიუღებელი ნაწილი გადაეცემა შემდეგ სამხედრო ეკონომიურ ინსტანციას“. (ცარიელ: „ჯარების მომარაგება ქვეყნის რესურსებიდან“. თაი 1, პ. 2).

ამ ყაჩაღური გეგმის განსახორციელებლად, რომელიც აგრეთვე ითვალისწინებს ძალუებითი შრომის მოყვანას ჩვენს ქალაქებსა და სოფლებში, გამოშვებას (ევიასის) ფულის ნიშნებისას, რომლებიც არაფრით არ არის ეზრუნველყოფილი, და ხელფასის გაუქმებას საწარმოებში,—შექმნილი იყო სპეციალური აპარატი, რომელიც დაწერილებით არის ალწერილი ოკუპაციურ დოკუმენტში და რომელიც წარმოადგენს გერმანიის არმიის იარაღის ერთნაირ ცალკეულ გვარეობას, რომელსაც ჰყავს საკუთარი „სამეურნეო სარდლობა“, „ეკონომიური შტაბები“, თავისი „დაზვერვა“, „ინსპექციები“, „სამხედრო ნაწილები“, „საწარმოო საშუალებათა შემგროვებელი რაზმები“, „ნედლეულის შემგროვებელი რაზმები“, „სამხედრო აგრონომები“, „სოფლის მეურნეობის ოფიცრები“ და სხვ.

საბჭოთა მთავრობა **ადასტურებს**, რომ ჩვენი ქვეყნის საყოველთაო გაძარცვის ეს აეროპაკური გეგმა მოწმობს, თუ როგორ ეშინოდათ ჰიტლერის გერმანია სსრ კავშირის წინააღმდეგ ყაჩაღური ლაშქრობისათვის ჯერ კიდევ ძალამდე, სანამ იგი ჩვენს ტერიტორიაზე შემოიჭრებოდა.

საბჭოთა მთავრობა ამასთან ერთად **ადასტურებს**, რომ მარცხი განიცადა ამ მძარცველურმა გეგმამ, რომელიც ითვალისწინებდა გერმანიის არმიისა და ზურგის ძალთა მოხმარებას საბჭოთა ტერიტორიაზე მყოფ გერმანელ დამპყრობთა დანაშაულებრივი მოქმედების განსაკუთრებულ დაჩქარად გადაიქცა; საბჭოთა დასახლებული პუნქტების დაგრეგვის მეთოდებსადმი მიძღვნილია გერმანიის სარდლობის სპეციალური ინსტრუქციები და დაწერილებითი ბრძანებანი; ამ მიზნისათვის გამოპყოფენ ხოლმე ცალკეულ რაზმებს, რომლებიც დახვრეტენ საბჭოთა მოქალაქეებს — მუშებს, გლეხებს, ინტელიგენტებს, მოსამსახურეებს უსაზღვრო ერთგულებისა და ერთგულებისადმი.

ამ ბრძანებებიდან ერთ-ერთ ადგილზე ნათქვამია:

„ეკონომიკაციია უკვეს“ სამავშვო ნაძეის ხის სამკაულებსა და სათამაშოებს. შიბოვსკაია სადგურზე მათ მოა ყეს მცხოვრებთა მიერ სბავშვო თეთრეულის, კედლის საათების, სამოვრების „ჩაბარება“. ჯერ კიდევ ოკუპანტების უღელქვეშ ყოფ რაიონებში ეძიელდება ყაჩაღობით უკვე სიფაბაკემდე მიყვანილი მოსახლეობის ჩხრეკა და ძარცვა; ყაჩაღობა არა სწყდება გერმანელთა ჯარების გამოჩენის პირველი საათიდან. გერმანიის სარდლობა პირდაპირ უბრძანებს თავის ნაწილებს დაამშვიოს სამოქალაქო მოსახლეობა, მათ შორის ბავშვები, ქალები და მოხუცები, ჩამოართვან მათ სუსტსთის უკანასკნელი მარაგი და მოსპონ ის პროდუქტები, რომელთა თან წაღებაც უძეძეულ გერმანელთა არმიას არ შეუძლია: გენერალ-ფელდმარშალ ფონ-რაიხენაუს 1941 წ. 10 ოქტომბრის ბრძანება, რომელიც, როგორც სანიმუშო, გერმანიის ჯარის ყველა ნაწილს დაეგზავნა და თან მოითვალებულ იქნა, ჰიტლერმა „ეს ბრძანება საუცხოოდ მიიჩნიაო“, შეიცავს შემდეგს წაქეზებას მოსახლეობის ძარცვისა და გაჟლეტისადმი: „ადგილობრივ მცხოვრებთა და სამხედრო ტყვეთა მომარაგება კვებით ზედმეტი პუნპანურობა. ყოველივე ეს, რასაც საამბილო თვითონ იკლებს..., ჯარისკაცმა მტერს არ უნდა დაუტოვოს“.

საყოველთაო ხასიათი ჰიტლერის მთავრობის მიერ დაგეგმილი ყაჩაღობისა, რაზედაც გერმანიის სარდლობა ცდილობს ააგოს თავისი არმიისა და ზურგის მომარაგება, აშკარავდება შემდეგი ფაქტებით. ტულის ოლქის მარტო 25 რაიონში ოკუპანტებმა საბჭოთა მოქალაქეებს წაართვეს: 14.048 ძროხა, 11.860 ღორი, 28.459 ცხვარი, 213.678 ქათამი, ბატი და იხვი და მოსპეს 25.465 სკა ფუტკარი. სმოლენსკის ოლქის მარტო ძერენსკის რაიონის 15 სასოფლო საბჭოში საკოლმეურნეო ეკონომიიდან ოკუპანტებმა დაიტაცეს: 2.554 ცხენი, 1.170 ძროხა, 335 ღორი, 5.710 ქათამი და, გარდა ამისა, პირადი ეკონომიკიდან ქონებიდან ოკუპანტებმა ხელთ იგდეს: 2.027 ძროხა, 2.138 ღორი, 5.297 ცხვარი, 44.159 ქათამი, აგრეთვე 5.477 ფეხელი ქეჩურა, 2.439 ქურქი, 3.208 თბილი თავსაფარი, 10.431 მეტრი მანუფაქტურა, 3.299 ფეხელი მამაკაცის თეთრეული, 815 ფეხელი ბავშვის თეთრეული, საკოლმეურნეო და პირადი მარცვლეულის, ხორცის, თაფლის, ბოსტნეულის მთელი არსებული მარაგი და ყველა სხვა პროდუქტი, სასოფლო-სამეურნეო ინვენტარი, საკერავი მანქანები, ველოსიპედები, თანქონებული ფული და სხვ.

ჰიტლერის „რაიხსმარშლის“ „დირექტივებიც“, გერმანიის ჯარის ბევრი ნაწილის სარდლობის ბრძანებებიც და ყველაზე უფრო მეტად თვით ფაქტები ჰიტლერელთა აუოკაცნელი დანაშაულისა მათ მიერ დროებით დაპყრობილ საბჭოთა ტერიტორიებზე — ყოველივე ეს საეჭვებით აუწარაკვებს ნამდვილ სახეს ეიარაღებული ძმარცველებისას, რომლებიც არაფერს არ ერიდებიან და რომლებიც ჩვენს ქვეყანაში დამნაშავე ჰიტლერული მთავრობის ბრძანებით შემოიჭრნენ, და ამ მთავრობას ეკისრება სრული პასუხისმგებლობა ყველა ამ ბოროტმოქმედებისათვის.

II

ქალაქებისა და სოფლების დანგრევა

თავისი უმაღლესი სარდლობის პირდაპირი ბრძანებით გერმანიის ფაშისტური არმია უმაგალითოდ ანადგურებს საბჭოთა ქალაქებსა და სოფლებს მათი დაკავების და ამ ქალაქებსა და სოფლებში ყოფნის დროს, სწვავს და სხვა გზით სპობს საბჭოთა მოქალაქეებს საცხოვრებელ სახლებს, სკოლებს, საავადმყოფოებს, მუზეუმებს, თეატრებს, კლუბებს, სხვადასხვა საზოგადოებრივ შენობებსა და სხვა ნაგებობებს. მაგალითად, გერმანიის მე-6 არმიისადმი 1941 წლის 10 ოქტომბერს გაკეთებულ ბრძანებაში ნათქვამი იყო:

„ჯარები დაინტერესებული არიან მხოლოდ იმ შენობათა ხანძრის ლიკვიდაციით, რომლებიც ჯარის ნაწილებს სადგომად უნდა იქნან გამოყენებული, ყველა დანარჩენი კი..., მათ შორის შენობებიც, მოსპობილ უნდა იქნას“.

1941 წლის დამლევს და 1942 წლის დამდეგს გერმანიის სარდლობამ გასცა მთელი რიგი ბრძანებანი, რომლებიც მოითხოვენ, რომ გერმანიის არმიის ნაწილებმა, წოილი არმიის შტაბეთის გამო უკანდახევის დროს, მოსპონ ყველაფერი, რაც კი ოკუპაციის დროს გადარჩა. გერმანიის ფაშისტური არმია უკანდახევისას სწვავს, აფეთქებს, მიწასთან ასწორებს ათასობით სოფლებს, ბევრი ქალაქის მთელ კვარტალებს და მთელ ქალაქებსაც კი. საბჭოთა ქალაქებისა და სოფლების ორგანიზებული მოსპობა საბჭოთა ტერიტორიაზე მყოფ გერმანელ დამპყრობთა დანაშაულებრივი მოქმედების განსაკუთრებულ დაჩქარად გადაიქცა; საბჭოთა დასახლებული პუნქტების დაგრეგვის მეთოდებსადმი მიძღვნილია გერმანიის სარდლობის სპეციალური ინსტრუქციები და დაწერილებითი ბრძანებანი; ამ მიზნისათვის გამოპყოფენ ხოლმე ცალკეულ რაზმებს, რომლებიც დახვრეტენ საბჭოთა მოქალაქეებს — მუშებს, ინტელიგენტებს, ეიარაღებულ ძმარცველებს, ეიარაღებულ ბანდიტებს, ეიარაღებულ ყაჩაღებს, ეიარაღებულ ჯარისკაცებს, ეიარაღებულ ოფიცრებს, ეიარაღებულ ჯენტლმენებს, ეიარაღებულ ბანდიტ-ფაშისტებს, ეიარაღებულ ბოროტმოქმედებს, ეიარაღებულ ბოროტ ინსტრუქციებს, ეიარაღებულ ბოროტ ინსტანციებს, ეიარაღებულ ბოროტ ინსტანციებს, ეიარაღებულ ბოროტ ინსტან

საგარეო საქმეთა სახალხო კომისრის ამხ. ვ. მ. მოლოტოვის ნოტა

გერმანელ ფაშისტ დამპყრობთა საშინელ ბოროტმოქმედებასა, მხეცობასა და ძალადობაზე ოკუპირებულ საბჭოთა რაიონებში და ამ დანაშაულობათა ბრალეულ ბიზნესიოთა ბიზნესიოთა გერმანიის მთავრობისა და სარდლობის პასუხისმგებლობის შესახებ

(დაგრძელება)

მრეწველი სწარმოთა „დაყოდვა", რაც იმას ნიშნავს, რომ ამ საწარმოებს მათი მუშებიანად გადასცემენ რომელიმე გერმანელ ან რუმინელ კაპიტალისტს, რომელიც კი ფასზე მოურიგდება სამხედრო სარდლობას. უკრაინასა და ბელორუსიაში სავაჭრო ქსელი ფაქტიურად ლიკვიდირებულია და მხოლოდ იშვიათად იყიდება არაჩვეულებრივ მაღალ ფასად პირადი მოხმარების საგნები, რომელებიც რეკვიზიციის წესით ჩამორთვა იმავე ადგილიდან მოსახლეობას. ფნერროპტროსკაში, კიევსა და პოლტავაში გახსნილ თითო-ოროლა დუქანში ალკოჰოლის მიყიდვა, როგორც აღნიშნულია სპეციალურ ანბრებზე, სწარმოებს „მხოლოდ გერმანელებისათვის". გერმანიის სარდლობის ინსტრუქციის თანახმად, ბაზრები აკრძალულია „იმ მიზნით, რომ ხელიდან არ გაუშვან გერმანიის იმპერიისათვის საჭირო საქონელი".

1942 წლის მარტის დამდეგს „აღმოსავლეთ ოლქებში აქტალური ამოცანების შესახებ" გამოცემულ საიდუმლო ინსტრუქციაში, რომელიც ხელთ იგდეს წითელი არმიის ნაწილებმა, „ცენტრალური ფრონტის სამხედრო-ეკონომიური ინსპექციის" უფროსი, გენერალ-ლეიტენანტი ვიიგანეი აღიარებს, რომ:

„შეუძლებელი აღმოჩნდა სამრეწველო წარმოება განგვეგრძო ნახევრად-შიერი და ნახევრად-შეკეთილი ადამიანების მუშაობით", რომ „ფულის დაცემასა და საკონლის კრიზისთან ერთად ადგილობრივი მოსახლეობა ნელ-ბის საშიშ ნაკლებობით ეკიდებ გერმანიის ხელისუფლებას" და რომ ეს „ყოველად შეუწყნარებელ საფრთხეს უქმნის მებრძოლი ჯარების ზურგში ოკუპირებული ოლქების სიმშვიდეს", იმ ოლქებისა, რომლისსაც გერმანელი გენერალი ამავე დოკუმენტში ბედავს უწოდოს „ჩვენი ახალი აღმოსავლეთ-კოლონიური სამფლობელოები".

გერმანელი გენერალი ვიიგანგი აღიარებს, რომ ოკუპირებულ ოლქებში სამრეწველო წარმოების სრულმა რღვევამ მასობრივი უმუშევრობა გამოიწვია, და ასეთ მითითებას იძლევა იმის შესახებ, რომ დაჩქარებულ იქნას რუსი, უკრაინელი, ბელორუსი და სხვა ადგილობრივი მუშების ძალდატანებით გაგზავნა გერმანიაში:

„მუშაზელის უმაგალითო მოთხოვნილების დაკმაყოფილების გადაუდებელი პრობლემა მხოლოდ მაშინ გადაიჭრება და აგვაცოდა გერმანიაში მუშახელის კატასტროფული ნაკლებობა მხოლოდ მაშინ მოისპობა, ...თუ გერმანიაში გაგზავნილ იქნება რამდენიმე მილიონი დარჩენელი რუსი მუშა ოკუპირებული აღმოსავლეთი ოლქების შრომისუნარიანი, ჯანსაღი და ღონიერი ადამიანების უუფვი რეზერვების ხარჯზე" („სპეციალური მითითება № 3 განსაკუთრებული ჯგუფისადმი ბ. ბ/ი," კარი II).

გერმანიის სარდლობა და საოკუპაციო ხელისუფალნი ფეხქვეშ სთელავენ ჩვენი მოქალაქეების ყოველგვარ ადამიანურ ღირსებას და უმაგალითო თვითნებობის რეჟიმს ამყარებენ ოკუპირებულ ოლქებში. გერმანიის სატანკო ჯარების მე-3 ჯგუფის სარდლობის ბრძანებაში, რომელიც ხელთ იგდეს წითელი არმიის ნაწილებმა, ნათქვამია, რომ ოკუპირებული ოლქების მთელი სამოქალაქო მოსახლეობა გაგზავნილ უნდა იქნას სხვადასხვა ძმიმე სამუშაოზე და რომ ეს იძლევითი შრომა არ უნდა იქნას ანაზღაურებული. ამ ბრძანებაში უტიფრად არის აღნიშნული:

„უსასყიდლო მუშაობით მოსახლეობა გამოისყიდის თავის დანაშაულს საბოტაჟის უკვე ჩადენილი აქტებისათვის, აგრეთვე საბოტაჟის იმ აქტებისათვის, რომლებიც შეიძლება მომავალში ჩაედინონ".

მონურ შრომის თან სდევს ატეხად აგდება და რეპრესიები არა მარტო იძულებითი მუშაობისათვის თავის არიდების გამო, არამედ აგრეთვე შიმშილისაგან დაეძლიერებულ ტცხოვრებთა შრომის, ოკუპანტთა თვალსაზრისით, არასაკმარი ნაყოფიერებისათვის. ქალაქ კალუგაში 1941 წლის 20 ნოემბერს გერმანელ კომენდანტ მაორ პორტაციუსის ხელმოწერით გამოცემულ „განცხადებაში" ნათქვამია:

„1. იმ მოქალაქეებს, რომელნიც ზანრაგ იმუშავებენ ან იმდენ საათს არ მუშაობენ, რამდენიც დაწესებულია, ფულადი ჯარიმა დაედებათ. ვინც ჯარიმას არ გადაიხდის, ის ფიზიკურად დაისჯება. 2. ის მოქალაქენი, რომელნიც სამუშაოზე იყვნენ დანიშნული და არ გამოცხადნენ, ფიზიკურად დაისჯებიან და სასურსათო დაბარუბას ვერ მიიღებენ ქალაქისაგან. 3. ის მოქალაქენი, რომელნიც საერთოდ არიდებენ თავს მუშაობას, გარდა ამისა, გადასახლებულ იქნებიან კალუგიდან. ის მოქალაქენი, რომელთაც მუშაობისა ეშინიათ, გაეკთიანებულ იქნებიან მუშათა რაზმებად და კოლონებად და მთავრესებულ იქნებიან ყაზარმებში; მათ ძმიმე სამუშაოზე მოუხდებათ მუშაობა".

ჰიტლერის მთავრობამ და სარდლობამ ოკუპირებული ოლქების **გლეხობის** მიმართ მიზნად დაისახეს და პრაქტიკულად ახორციელებენ შემდეგს: 1) საბჭოთა სახელმწიფოს მიერ კოლმეურნეობათა სამეფიდან და უსასყიდლო სარგებლობაში გადაცემული მიწის ჩამორთმევა და გერმანელი ოკუპანტებისათვის გადაცემა, ამასთან როგორც კოლმეურნეობათა მიწა, ისე ერთპიროვნულ გლეხთა მიწა ეძლევა „გერმანელი მმართველის სასოფლო-სამეურნეო განყოფილებას", და ეს „გერმანელი მმართველობა", რომელსაც გლეხები წყვეა-კოლექტივი ისესხებენ, თვითეტერად განაგებს წარმოფულ მიწას; 2) კოლმეურნეობათა ლიკვიდაცია და „სათემო მეურნეობათა" შექმნა გერმანელ „მმართველთა" მეთაურობით, რათა ფაშისტების მიერ შექმნილ ამ „სათემო მეურნეობათა" საშუალებით და გერმანელ „მმართველთა" მათნახით აიძულონ გლეხები ერთად იმუშაონ, ხოლო ამ მუშაობის შედეგად მიღებული სურსათ-სანოვაგე და სხვა სასოფლო-სამეურნეო პროდუქცია მოაგროვონ და მაშინვე ჩაბარონ გერმანიის ხელისუფალთ გერმანელ ფაშისტთა არმიისა და ზურგის საჭიროებისათვის გასაგზავნად; 3) გლეხებისათვის წართმეულ მიწაზე შემამეულთა სამფლობელების შექმნა და იქ გერმანელი მემამეულეებისა და ჰიტლერელებთან დაახლოებული ყოველგვარი გერმანელი „კოლონისტების" დამკვიდრება, რომელნიც ხარბად ეტანებიან სხვის დოვლათს; 4) მრავალი ასეული ათასი გლეხისა და გლეხი ქალის იძულებით წაყვანა ჰიტლერის გერმანიაში იძულებთის სამუშაოზე გამოსაყენებლად.

ასე ეპყრობიან გერმანელი ფაშისტი ხელისუფალნი და სარდლობა მათ მიერ ოკუპირებულ საბჭოთა რაიონებში ბოლოთას, უმიწაწყლოდ და უსურსათოდ სტოვებენ მას, აწუხებენ გლეხებისა და გლეხი ქალებისათვის მოხერხბატყმეურ შრომას ყოველგვარ ნაძირალა ჰიტლერელ „მმართველთა" მბრძანებლობით და ახლავე ამზადებენ მემამეულთა სამფლობელებს ალდგენას და გერმანელი მემამეულეების დამკვიდრებას კოლმეურნეობებისათვის წართმეულ მიწებზე. სწორედ ეს არის იმ „მიწის კანონის" აზრი, რომელიც 1942 წლის თებერვლის დამლევს გამოსცა ოკუპირებულ საბჭოთა ოლქების ჰიტლერელმა მმართველმა, ყოფილმა მეფის ჯალაშმა ალფრედ როზენბერგმა. ასეთია ის „აგრარული" წესები, რომლებსაც უკრაინის, ბელორუსიის, ლატვიის, ლიტვისა და ესტონეთის ოკუპირებულ საბჭოთა რაიონებში ნერგავენ გერმანელი ფაშისტი გენერალები გლეხობის დასაჩაგვრად სპეციალურად გაწერილნელი ყოველგვარი „სასოფლო-სამეურნეო ოფიცრების", „სამხედრო აგრონომებისა" და „გერმანელი მმართველთის სასოფლო-სამეურნეო განყოფილების" ჰიტლერელი „მმართველების" საშუალებით.

ყოველივე ამის მოწმობს გერმანელ ოკუპანტთა მრავალი ბრძანება და ინსტრუქცია და მათ მიერ გავრცელებული ნობეჭდი ფურცლები და მმართვანი.

გერმანიის სარდლობის მიერ გამოცემული საიდუმლო ინსტრუქციაში, რომლის სათაურია „აღმოსავლეთში მეურნეობის წარმოების პრინციპები (მომარაგების საკითხზე გამოცემული 1941 წლის 22 აგვისტოს განსაკუთრებული განკარგულების დანართი)", ნათქვამია:

„მთავარი ამოცანაა—რაც შეიძლება მალე ჩავიგდოთ ხელში მარცვლეული, ზეთოვანი კულტურები, ნავთი და იმ ეფიათი ლოთნები, აგრეთვე ჩვენბართი სტრანსპორტო საშუალებანი და სასოფლო-სამეურნეო მანქანები... უნდა ვეცადოთ, რომ რაც შეიძლება მეტი რაოდენობით დავაკვიდროთ გერმანელი ხელმძღვანელნი, რათა მივაღწიოთ იმ საწარმოთა პროდუქციის უსწრაფეს გაგზავნას, რომელსაც ისინი ხელმძღვანელობენ... საკოლმეურნეო სისტემის დტოგება ჯერჯერობით საჭიროა იმისათვის, რომ თავდაღ აკიდოთ შეფერხებანი რუსეთის სივრცეების ხარჯზე გერმანის არმიისა და მეურნეობის მომარაგებაში".

გერმანიის ფაშისტი ოკუპანტების ბელისუფალნი და სარდლობა ამ ბრძანებებით ცდილობენ ბანაკის უფროსის ინანშეშენ, გენერალი ტეტენერუნ, რომელიც № 1500ა ცირკულარში ასეთ მითითებას იძლევა:

„ბატონმა გენერალმა ანტონესკემ გადაწყვიტა ვიეკაციონია და ერთგულების ჯილდოდ მიწები მისცეს განთავისუფლებულ ტერიტორიებზე ინათ, ეინც თავი ისახელა ამ ომში. ჯარის ნაწილებმა უნდა შეადგინონ იმ ოფიცერთა, უნტერ-ოფიცერთა და ჯარისკაცთა სახელების სიები, რომლებიც თავი ისახელეს და მიწის მიღება დაიმსახურეს. სიებში აღნიშნულ უნდა იქნას, ვინ რომელ პროვინციაში სურს მიიღოს მიწა. ჯარის ნაწილებმა სიები 15 დღეში ერთხელ უნდა შეადგინონ".

ჰიტლერის ოფიციალური რადიო-პრობაგანდა გულუბდილად აცხადებს, რომ „უკრაინაში დასახლებულ იქნება უფალთ გერმანელ ფაშისტთა ბრძანებანი 25 მილიონი კოლონისტი—გერმანელი და ბაში მონათესავე ხალხები, რომლებსაც გაჭირვების შიში არ უნდა ჰქონდეთ, როდესაც ძმიმე და შავი მუშაობისათვის გამოყენებული იქნებიან უკრაინელები".

ჩვენში სოფლად დამკვარებული ამ ახალი საოლეტერნო წუობილების მოსაშლელად, რომელსაც შეძლებული ბავდნერი ცხოვრების ეზა გაუსწავლებენს, და თავისი გერმახულ-ფამატერი მჩაგვრელი წყობილების დასახერგავად, გერმანიის სარდლობამ თავის „საიეერნო რაზმებს", „სამხედრო აგრონომებს", „სასოფლო-სამეურნეო ოფიცრებს", დაყენებულ ჰიტლერელ „მმართველებსა" და ყოველგვარ „კომენდანტებს", „მამასახლისებსა" და „ბურგომისტრებს" განუსაზღვრელ უფლებები მიანიჭა იმ მხრივ, რომ ეაღრესად სასტიკი ფიზიკური იძულებით ვაგზეანინონ გლეხებს მონურ-ბატონყმური შრომა. გერმანიის არმიის 48-ე ჯაეშნასტანკო კორპუსის შტაბის ბრძანებაში ნათქვამია: „უკრაინის სოფლები შინაური წესრიგის დაცვის სამსახური ხელეკტის სამსახური უნდა იყოს..." ხარკოვის ოლქის სოფელ ანდრიეევკის გერმანელი კომენდანტის 1941 წლის 9 ნოემბრის ბრძანებაში ნათქვამია: „საკალდებულოა გერმანიის სარდლობის მიერ დანაშნული ბურგომისტრისა და მისი განკარგულებებისადმი შორჩილება. ვინც ურჩობას გამოიჩენს, სიკვდილით დაისჯება". ხარკოვის ოლქის სოფელ ბაგატა ჩერნიშნას კოლმეურნეობისადმი გერმანელი ხელისუფლების მამართვანი სწერია: „თქვენ უნდა იმუშაოთ გერმანიის არმიისათვის 5 დღეს ვირაში. ვინც სამუშაოზე არ გამოვა, 25 ჭკეტლას მიიღებს". გერმანელის სასარგებლოდ სასტიკ ექსპლოატაციაზე დაუთანხმებლობისათვის გერმანიის სარდლობის მიერ ოფიციალურად დაკანონებულია 25-დან 30-მდე ჭკეტლის დარტყმა. სამუშაოზე „კოლმეურნეობის წევრთა და ერთპიროვნულ მეურნეთა მასობრივი გამოუსელელობისათვის ეერმანიის სარდლობის ბრძანება თვალიწინებენ დამსჯელ ექსპედიციებს. ტყვე ჰიტლერულ ჯარისკაცებმა და ოფიცრებს ალბარნდათ ფოტოსურათები, რომლებზე გადაღებულია სცენები გლეხთა ფაზეკურად დასჯისა და მასობრივად სიკვდილით დასჯისა, რასაც ოკუპანტთა სადამსჯელო რაზმები სჩადიან. გერმანიის სარდლობის ცირკულარებიდან სჩანს აგრეთვე, რომ სოფლის მოსახლეობას აიძულებენ დაეხეროს ამ ეგზეკუციებს და სიკვდილით დასჯას და რომ დაშნების მიზნით რაზენინგე ქვირის განმავლობაში ნებას არ აძლევენ დაკრძალონ დახვრეტილთა და ჩამოხრჩობილთა გვამები.

გერმანელი ფაშისტი ოკუპანტების მიერ თავიანთ ზურგში ძალით წაყვანილ საბჭოთა გლეხებისა და სხვა მშვიდობიან მცხოვრებთა—რიცხვი უკვე ასიათასობით აღამიანს და, შესაძლოა, მეტსაც აღწევს, გერმანიის სარდლობამ, რომელიც დანაულებრივად სოელაეს ბეელთაგანე აღიარებულ ომის წარმოების ყველა კანონებსა და ჩვეულებებს, თავის სამხედრო ნაწილებს უბრძანა ტყვეე წაიყვანონ მამრობითი სქესის სამოქალაქო მოსახლეობა, ბევრ ადგილს კი ქალებიც და ჰიტლერელების მიერ სამხედრო ტყვეებისათვის დაწესებული რეჟიმი გამოიყენონ მათ მიმართ. ტყვე მშვიდობიან მცხოვრებთათვის ეს არა მარტო მონურ შრომაა ნიშნავს, არამედ მრავალ შემთხვევაში აგრეთვე აუცილებელ დაღუპვასაც შიმშილით, სხვადასხვა ავადმყოფობით, ცემა-ტყეპნისა და ორგანიზებული მასობრივი დახოცვის შედეგად. მაგალითად, მინსკის ახლოს „სამხედრო ტყვეებისათვის" არსებულ ბანაკში, სადაც ცის ქვეშ 100.000-მდე კაცი ჰყავთ, რომელთა დიდი უმრავლესობა ბელორუსიის 15-დან 60 წლამდე ასაკის მამრობითი სქესის გლეხ მოსახლეობას შეადგენს, ყოველდღიურად ასობით ადამიანი იღუპება შიმშილით, სხვადასხვა ავადმყოფობით, ცემითა და დახვრეტით. დაღუპულთა გვამები დიდხანს გაუტანელი ჰყოთ. ტყვედ წაყვანილი უშმელ-უსმელთ სტოვებენ 5-6 დღის განმავლობაში. საუმელი შარტა ის ტყვეებს ერგებათ ხოლმე, რომლებიც ახლო არიან საშმლის დარეგვის ადგილთან. საშმლის ყოველ „დარიგებაზე" რამდენიმე ათეული ჭკლავენ. ბანაკის მცველები ზოგჯერ ამით „ირთობენ თავს", რომ ტყვეთაფრქვევის სროლის ატეხენ ხოლმე მიწიდან ერთ მეტრ სიმაღლეზე, რითაც ბანაკში მოსაარული „ტყვეებს" აიძულებენ მიწაზე იხოხონ. კიევის ახლოს „საბჭოური ტყვეებისათვის" არსებულ ბანაკში, სადაც 7.000 კაცი იმყოფება, წითელი არმიის საბჭოთა მოსამსახურეთა რიცხვი ძხოლოდ 15 პროცენტს შეადგენს, დანარჩენნი ყველანი უკრაინელი მშვიდობიანი მცხოვრებნი არიან, რომელთა ხელფრა მონური შრომა და ამოწყდომა. შიმშილისა და სიკვდილის ასეთივე რეჟიმია გამეფებული ათობით სხვა ბანაკში, რომლებიც შექმნილია „ტყვეების" კატეგორიაში გადაყვანილი მშვიდობიანი სამოქალაქო მოსახლეობისათვის.

მშვიდობიან მცხოვრებთა წაყვანა გერმანიის ზურგში, რასაც ფართოდ ეიმართავდა გერმანელ ფაშისტთა არმია შეიარაღებული ბანდა, ბრალეულ-ბრალეულ მოკვლა-ეიბეგვრებით, გაწამებებით, ოჯახებისა ბრმა სიძულვილით გამსჭვალული ჰიტლერელები არაფერს არ ერიდებიან, რათა დაამცირონ საბჭოთა ხალხების ეროვნული ღირსება და მთელი მსოფლიოს წინაშე გაიშიშვლონ გერმანული ფაშიზმის საზიზღარი ანაკამოძულეობის რაობა.

გეზერალ-ფელდმარშალ ფონ რაიხენაუს ცნობილი ბრძანება შეიცავდა პირდაპირ მოწოდებას ვანდალიზმის აქტები ჩაედინა გერმანიის არმიას, რომელსაც არწმუნებდნენ, „აღმოსავლეთში არავითარ ისტორიულ ან მხატვრულ ღირებულებას მნიშვნელობა არა აქვსო".

№ 0973/41 ბრძანებაში გერმანიის მე-17 არმიის სარდალი გენერალი ოტტა თვის ხელქვეითთაგან მოითხოვს სავსებით შეითვისონ გონებაჩლუნგი ფაშისტებისათვის ტიპიური ანკაცმოძულეობა ეროვნული ნივთები, რომ „შურისძიებისა და ყოველივე რუსულისადმი ზიზღის სალი გრძნობა კი არ უნდა ჩაუნთნონ ჯარისკაცებს, არამედ, პირიქით, ყოველმხრივ უნდა წაექეზონ". ჰიტლერის მთავრობა ეერმახნელი ფაშისტებისათვის ჩვეული სიზიზღარი „რასობრივი იდეოლოგიის" შეზიღფდლობით ზრდის თავის არმიას რუსული კულტურის ყოველივე ეამოვლინებებისაფმი სიძულვილის სულისკვეთებით, კულტურისა, რომლის მსოფლიო მნიშვნელობა საყოველთაოდ ცნობილია. სამხსოფროში, რომელიც მრავალ გერმანელ ოფიცერს უპოვნეს და რომელსაც ეწოდება „12 მცნება გერმანელთა ყოფაქცევისა ალმოსავლეთში და რუსებთან მოპყრობისა", მოცემულია „კულტურული ადამიანებისათვის" შეუფერებელი შემდეგი მითითებანი:

„რამდენადაც დაკავებული რაიონები დიდი ხნით უნდა იქნას დაპყრობილი ეერმანიისათვის, თქვენ შეგნებული უნდა ქმნიდეთ, რომ დიდი ეერმანიისა და ახალი ეერობის წარმომადგენლები ხარ. ამიტომ თქვენ ეერმანიის ინტერესებით ნაკარნახევი მეტად მკაცრი და უაღრესად ულმობელი ღონისძიებანიც კი ღირსეულად უნდა ვაგარაოთ. წინააღმდეგ შემთხვევაში თქვენ ვეღარ შესძლებთ პასუხსაგები პოსტები დიაკავოთ სამშობლოში. მოშორებით იყოლეთ რუსები. არასოდეს არ დაივიწყოთ, რომ ისინი ეერმანელები კი არ არიან, არამედ სლავები. ერიდეთ რუს ინტელიგენციას, — როგორც ახალს, საბჭოთა ინტელიგენციას, ისე ემიგრანტებისაც,—მას არაფრის უნარი არ შესწევს. რუსს თქვენ ვერ გადაარწმუნებთ. მათ ნუ კი ელაპარაკებით, არამედ იმოქმედეთ".

„კულტურის საყოველთაოდ აღიარებული ფასეულობის მოსპობის თავიანთი ჩვეულების ერთგულმა ჰიტლერელებმა მათ მიერ ოკუპირებულ საბჭოთა ტერიტორიაზე ყველგან გაანადგურეს ეანიშნველოვანესნილ დასწვეს წიგნთსაცავები, დაწყვიტეთ მცირე სალტნა და დამთავრებული ხელნაწერებისა და წიგნების უძვირფასესი კრებულთნი, რომლებიც უნიკალური ბიბლიოგრაფიულ ფასეულობას შეიცავდნენ. მოსკოვის ოლქის იმ ნაწილის ტერიტორიაზე, რომელიც მათ მიერ დროებით იყო დაკავებული, ოკუპანტებმა დაანგრიეს და გაძარცვეს 112 ბიბლიოთეკა, 4 მუზეუმი და 54 თეატრი და კინოთეატრი. ჰიტლერელებმა გაძარცვეს, ხოლო შემდეგ დასწვეს ბოროდინოს განთქმული მუზეუმი, რომლის ისტორიული რელიკვიები, რაც ნაპოლეონის არმიის წინააღმდეგ 1812 წლის ბრძოლასთან არის დაკავშირებული, გამსაკუთრებით ძვირფასია რუსი ხალხისათვის. ოკუპანტებმა გაძარცვეს და დასწვეს ა. ს. პუშკინის მუზეუმი-სანალი დაბა ზოლოტარნინი ზაოოდნი. კალუგაში ჰიტლერელებმა გულმოდგინედ მოსპეს ექსპერტები მუზეუმისაზონი, სადაც ცხოვრობდა და შემოქმედებას ეწეოდა შესანშნაეი რუსი მეცნიერი კ. ე. ციოლკოვსკი, რომლის ღვაწლსაც ეერონავტიკის დარგში მთელი მსოფლიო იცნობს. ფაშისტი ვანდალები რეკოლეციერს ესოდენ ულმობლად ცეოლკოვსკის პორტრეტებს. გასოლეს უძვირფასესი მოდელები დირიჟაბლებისა, ნახაზები და ზეოლსწერები. მუზეუმის ერთ-ერთ ოთახში საქათმე მოაწყეს, ავეჯი დაურეკეს. ორიოლის ოლქში ოკუპანტებმა მოსპეს სსრ კავშირის ერთიერთი უძველესი სასოფლო-სამეურნეო დაწესებულება — მატლოვსკის სასელექციო სადგური, აფეთქეს და ცეცხლს მისცეს ამ სადგურის 55 შენობა, მაგ შორის აგროქიმიისა და სხვა ლაბორატორიები, მუზეუმი, ბიბლიოთეკა, რომელიც 40 ათას ტომს შეიცავდა, სკოლა და სხვა შენობები.

უკრაინასა და ბელორუსიაში ჰიტლერელები კიდევ უფრო მეტი გაყფრებით ანადგურებდნენ კულტურულ დაწესებულებებსა და ისტორიულ ძეგლებს. ბელორუსიაში ოკუპანტებმა დაარბიეს და გაეურდეს ბელორუსიის მეცნიერებათა აკადემია ისტორიულ დოკუმენტებისა და წიგნების უიშვიათესი კოლექციითურთ, გორკეკის სასოფლო-სამეურნეო აკადემია, რომელმაც ახლახან დღღესასწაული თავისი 100 წლისთავი, მოსპობილია ასობით სკოლა და კლუბი, ათობით თეატრი, მუსიკალური დაწესებულებანი და ხალხური შემოქმედების უეშვიათესი ნიმუშები. სახლეთი არა აქვს ჰიტლერელი ვანდალების მიერ უკრაინის ისტორიის კულტურისა და ხელოვნების ძეგლებსა და ტრების შეურაცხყოფას. უკრაინელი ხალხის ეროვნული ღირსების დაამცირების განუწყვეტელი ცდის მაგალითად საკმარისია აღინიშნოს, რომ ოკუპანტებმა ეროოლენკოს სახელობის ხარკოვის ბიბლიოთეკა გაანადგურეს, რის შემდეგ ამ ბიბლიოთეკის წიგნები მოჰფინეს ტალახიან ქუჩებზე, რათა გერმანელთა ავტომობილებს მოხერხებულად ეელოთ.

ჰიტლერელთა მთავრობა, საბჭოთა კავშირზე თავდასხმამ რომ იწყვიდა, უბადრუკ ალუზიას ეძლეოდა, რომ ეი ომსლებდა საბჭოთა ქვეყანაში დაეერგა რასობრივი სიძულვილის საზიზღარი იდეები და პრაქტიკა, რომლებიც თან მოაქვს გერმანულ ფაშიზმს, მაგრამ რომლებსაც ზიზღით უარჰყოფენ მთელი მსოფლიოს კულტურული ხალხები. ჰიტლერელები თავიანთი ფაშისტური ვონენბარლუნგბის გამო იმედოვნებდნენ, რომ სსრ კავშირზე თავდასხმის შემდეგ ისინი მოახერხებდნენ საბჭოთა კავშირის ხალხთა გათიშვას, დაშლიდნენ სსრ კავშირის ხალხთა ძმურ კავშირს, სათითოოდ დაამარცხებდნენ და დაიმონებდნენ მათ, მოსპობდნენ თავისუფალი საბჭოთა ხალხების ეროვნულ კულტურას და განახორციელებდნენ ჩვენი ქვეყნის ხალხთა გაგრძანელების თავიანთი უაზრო—გონებაჩლუნგ გეგმას. ზემოთ უკვე ციტირებულ გერინგის „მწვანე საქალალდეში" (კარი 2: „აღგილობრივი მოსახლეობა") ფაშისტებმა ეს თავიანთი გეგმები ასე დაახატეს:

„ბალტიისპირა ქვეყნებში გერმანელთა ორგანიზმი გერმანელებს უნდა დაეყრდნონ; გერმანიის ინტერესებისათვის უნდა გამოიყენონ წინააღმდეგობა ლატველთა, ესტონელთა, ლატველთა და რუსთა შორის... ბელორუსიაში მხედველობაში უნდა იქნას მიღებული, რომ ბელორუსები ინტელექტუალურად ერთობ ჩამორჩენიან იქ მცხოვრებ ეელეკორუსებს, ებრაელებსა და ბოლონელებს... სამხრეთში ჩვენი ინტერესებისათვის უნდა იქნას გამოყენებული შესაძლებელი წინააღმდეგობანი უკრაინელთა და ეელეკორუსთა შორის... კავკასიაში ჩვენი ინტერესებისათვის უნდა გამოყენეთ წინააღმდეგობანი ქკვიდრთა—ქართველთა, სომეხთა, თათართა და რუსთა შორის, უნდა გავიფილოთ ინოთ ეიმეხთა განსაკუთრებული მტრული „ბაწყონილება ჩვენ ნდამი..."

გერმანელ ფაშისტ დამპყრობთა ყველა ეარაუდი იმის შესახებ, რომ ისინი მოახერხებდნენ ეროვნული შეუღლი გაეღვივებინათ სსრ კავშირის ხალხთა შორის და ამით დაადგილებდნენ ჩვენი ქვეყანის გაძარცვას და ეკსპლოატაციას გერმანულ ფაშიზმის სასარგებლოდ, — ამაო გამოდგა. ეს უბადრუკი ეარაუდი მთლიანად ჩაიფუშა და ამით დამარცხება განეეზაღა ჰიტლერიზმის მთელ სისხლიან ლაშქრობას საბჭოთა კავშირის წინააღმდეგ.

ჰიტლერელი ოკუპანტები საბჭოთა მოსახლეობის მორწმუნე ნაწილის რელიგიურ გრძნობასაც არა ზოგავენ. მათ დასწვეს, გაძარცვეს, აიფეთქეს და შებილწეს საბჭოთა ტერიტორიაზე ასობით ეკლესია, მათ შორის ძველთაძველი საკავლესო ხუროთმოძღვრების ზოგიერთი უბადლო ძეგლი. მოსკოვის ოლქის 13 რაიონში ოკუპანტებმა დაანგრიეს 42 ეკლესია, რუსეთის ძველ ქალაქ სტარიცაში ჰიტლერელებმა დასწვეს XVI საუკუნეში ნაგები მონასტერი, რომლის შენობებიც შეტეგაზე გადასულმა წითელი არმიის ნაწილებმა აღმოაჩინეს შტაბელებად დაყრილი, წამებით დახოცილ ტყვე წითელარმიელთა შიშველი გვამები.

მოვდელი ამბრასი ივანოვი მოსკოვის ოლქის სოფელ იკლინსკოედან წერენა:

„გერმანელთა მოსკალმდე ეკლესია სრულ წესრიგზე იყო. გერმანელმა ოფიცერმა მიბრძანა ყველაფერი გამოშეტანა ეკლესიიდან... ღამით ჯარი მოვიდა, ეკლესია დიაკავა და შიგ ცხენები შეიყვანა... ეკლესიაში ყველაფერი დაამტვრიეს და დალეწეს და ტახტები გაიკეთეს. ბამოსაყრელ ყველაფერი: ტრაპეზი, ალსავლის კარი, ფრთეები, ბარდამოსსნა. ერთი სიტყვით ტაძარი ყარაოთა ბუნაგად გადაქციეს".

ქალაქ ვერეიის ტაძარი ოკუპანტებმა ჯერ გაძარცვეს, გიიტაცეს იქიდან მთელი სალკესლო ნივთები, ხოლო მერე ფილეგად გადაქცეს, სადაც გერმანელებს გაქცეიან შემდეგ აღმოჩენილ იქნა 26 წითელარმიელის დასახიჩრებული გვამი. სოფელ ტროიკოოკს ეკლესიიდან გერმანელებმა საეკლესიო შესამოსელი გაიტანეს და თავიანთ ცხენებს ახურავდნენ ასალის მაგიერად. სოფელ გოსტეშევოში გერმანელებმა ეკლესია გაძარცვეს, ფრთეში დაამტვრიეს, წოგნები მიპყარეს მოპყარეს, ძვლდელი მიხელი სტარხოვი გაძარცვეს და თან წაიყვანეს სხვა რაიონში. სოფელ ხოლმშები, მოეთასკის ახლოს, გერმანელებმა გაძარცვეს და სცემეს ადგილობრივ 82 წლის მოვდელს; მოეთასკიდან უკანდახევისას გერმანელებმა ააფეთქეს ამაღლების ეკლესია, სამების ეკლესია და ნიკოლოს სასწაულთმოქმედის ტაძარი. როგორც წესი, გერმანელთნი თავიანთი წასვლის წინ სწორედ ეკლესიის შენობებში შეპყრიან ხოლმე გადაფეკური სოფლების მოსახლეობის ნაწილს, ცეცხლს უკიდებენ ეკლესიებს და იქ დაწეწეულ ადამიანებს.

საზღვარი არ უფიქვს გერმანელი ფაშისტებისა და მათი დამქაშების საზიზღარ ფანატიკულობას. არ მოიპოვება ისეთი დანაშაული, რომ ჰიტლერელმა მტარვალებმა არ ჩაიდინონ, რათა ძალმომრეობით განამტკიცონ თავიანთი ბატონობა ჩვენს სამშობლოზე.

ყოველივე ეს იმას მოწმობს, რომ დანაშაულებრივი ბანდა, რომელსაც ჰიტლერის თავრობა ეწოდება, ისწრაფვის არა მარტო გაძარცვოს ჩვენი ხალხი, დაანგრიოს მის მიერ შექმნილი ქალაქები და სოფლები და აღმოფხვრის სსრ კავშირის ხალხთა დიადი კულტურა, არამედ კიდევაც დაიმონოს საბჭოთა ხალხები და ფაშისტების მიერ დამონებულ კოლონიად გადაქცეოს ჩვენი მშვენიერი სამშობლო.

IV

სსრ კავშირის იმ ხალხთა ნაციონალური კულტურის დანგრევა, რომლებიც გერმანელ დამპყრობთა უღელქვეშ მოექცნენ

დოკუმენტები და ფაქტები ცხადყოფენ, რომ გერმანიის ფაშისტური არმია და საოკუპაციო ხელისუფალნი არ ერიდებიან მოსახლეობის ჩაგრის არავითარ საშუალებას, ადამიანური ღირსების, ეროვნული გრძნობის, სარწმუნოებისა და რწმენის არავითარ შეურაცხყოფას.

დაპყრობილ საბჭოთა ტერიტორიებზე ისტორიული და კულტურული ძეგლების შებილწვა და მოსპობა, აგრეთვე საბჭოთა ხელისუფლების მიერ შექმნილი მრავალი კულტურული დაწესებულების დანგრევა ის სნეშენილი და უაზრო გეგმის ნაწილ წარმოადგენს, რომელიც განზრახული აქვს ფაშისტებს ჰიტლერის ბრძანებით. ეს ბრძანებაა ეროვნული ნაციონალური კულტურა და საბჭოთა კავშირის ხალხთა ნაციონალური კულტურა ეა ეარეგანული ღირსებანი, ძალთა გაგარმანელოს რუსები, უკრაინელები, ბელორუსები, ლიტველები, ლატვიელები, ესტონელები და სსრ კავშირის სხვა ხალხები.

მხოლოდ ფაშისტ მახინჯებს შეძლოთ დაესახათ უაზრო მიზანი — მოსპონ დიადი რუსული კულტურა და კულტურები სხვა საბჭოთა ხალხებისა, რომლებიც უმაგალითო ეროვნული აღმავლობისა და აყვავების გზას დაადგნენ საბჭოთა ხელისუფლების დროს. და, ამის მიუხედავად, გერმანიის სარდლობისა და მთავრობა და მიზნად აქვს მოსპოს რუსული ნაციონალური კულტურა და საბჭოთა კავშირის ხალხთა ნაციონალური კულტურა ეა საბჭოთა კავშირის ხალხთა ძალთ ეაგარმანელოს რუსები, უკრაინელები, ბელორუსები, ლიტველები, ლატვიელები, ესტონელები და სსრ კავშირის სხვა ხალხები.

მხოლოდ ფაშიტ მახინჯებს შეძლოთ დაესახათ უაზრო მიზანი — მოსპონ ადამიანური ეროვნული კულტურა ეა ეროვნული ღირსებანი ადამიანებისა, ეროვნული ბუნებრივი ეროვნული ინსტინქტი, ეროვნული ეგოიზმი, ეროვნული ამბიციები, ეროვნული ე

საგარეო საქმეთა სახალხო კომისრის ამხ. ვ. მ. მოლოტოვის ნოტა

გერმანელ ფაშისტ დამპყრობთა საშინელ ბოროტმოქმედებებსა, მხეცობასა და ძალადობაზე ოკუპირებულ საბჭოთა რაიონებში და ამ დანაშაულობათა გამოსაძიებლად საერთაშორისო კომისიის შექმნის შესახებ

გერმანიის მთავრობისა და სარდლობის პასუხისმგებლობის შესახებ

(გაგრძელება)

ომიზე მისი შემოჭრის დროს. ჰიტლერელთა მიერ შშვიდობიანი საბჭოთა მოსახლეობის აწოხებამ კაცობრიობის და ახლანდელი მსოფლიო ომის ისტორიის უაღრესად სისხლიანი ფურცლები დაჩრდილა და საეს ებით გამოაშკარავა ფაშისტთა სისხლიანი ფიზიშაულებრივი გეგმები, რომლებიც მიმართული რუსი, უკრაინელი, ბელორუსი და საბჭოთა კავშირის სხვა ხალხების გასაჟლეტად.

ამ საშინელი ფაშისტური გეგმებთ არის ნაკარნახევი გერმანიის სარდლობის ბრძანება-ინსტრუქციები შშვიდობიანი საბჭოთა მცხოვრებლების გაჟლეტის შესახებ. მაგალითად, გერმანიის უმაღლესი სარდლობის ინსტრუქცია, რომელსაც სათაურად აქვს „პოწესაიმდეგის სამოქალაქო მოსახლეობისა და ტყვეებისადმი მოპყრობა", აცხადებს, რომ „ოფიცრები პასუხისმგებელი არიან იმისათვის, რომ შშვიდობიან მოსახლეობასთან მოპყრობა დაუნდობელი იყოს", და წინადადებას ამლევს: „ძალიან მოახდინონ ზეგავლენა მოსახლეობის მთელ მასაზე". გერმანელთა სარდლობის მიერ საოკუპაციო ხელისუფალთათვის ბელორუსის ტერიტორიაზე სახელმძღვანელოდ დაგზავნილი ინსტრუქციაში ნათქვამია: „გერმანიის შეიარაღებული ძალებისადმი და მათი ორგანიზაციებისადმი მოსახლეობის ყოველგვარი მტრული საქციელი სიკვდილით დაისჯება. ვინც წითელარმიელებს ან პარტიზანებს მალავს — სიკვდილით დაისჯება. თუ პარტიზანი ვერ იქნა ალმოჩენილი, ძმებელში უნდა წამოიყვანონთ მოსახლეობიდან. ეს მძევლები ჩამოხრჩობილ უნდა იქნან, თუ დამნაშავე

საგარეო საქმეთა სახალხო კომისრის ამხ. ვ. მ. მოლოტოვის ნოტა

გერმანელ ფაშისტ დამპყრობთა საშინელ ბორგმოქმედებასა, მხეცობასა და ძალადობაზე ოკუპირებულ საბჭოთა რაიონებში და ამ დანაშაულობათათვის გერმანიის მთავრობისა და სარდლობის პასუხისმგებლობის შესახებ

(დასასრული)

გამოგვეკლინებინა ოკუპანტების შემდეგი მხეცური დანაშაული, რომელიც მრავალ სხვა ურიცხვ სისხლიან დანაშაულთა შორისაც კი გამოირჩევა: ადგილობრივმა გერმანელთა კომენდატურამ უბრძანა შობლებს სკოლიდან გაეგზავნათ ბავშვები; დაემორჩილნენ რა ბრძანებას, 245 ბავშვი სახელმძღვანელოებითა და რვეულებით წაეყვნენ თავთავიანთ კლასებში; შინ არავინ დაბრუნებულა; ქალაქის განთავისუფლების შემდეგ ქალაქთან 8 კილომეტრზე ღრმა თხრილში იპოვნეს ოკუპანტების მიერ დახვრეტილ ამ ბავშვთა 245 გვამი. ამ საზარელი დანაშაულის შესახებ დოკუმენტები და ფოტოსურათები ხელთ აქვს საბჭოთა მთავრობას.

ცივილიზებულმა მსოფლიომ უნდა იცოდეს, რომ ჰიტლერელები ოკუპირებული საბჭოთა ქალაქებისა და სოფლების საავადმყოფოებში ავადმყოფი ხალხის ორგანიზებულ მასობრივ ხოცვას ეწევიან. ამ სახის მრავალი ცნობილი ბოროტმოქმედებიდან საკმარისია დავასახელოთ შემდეგი ფაქტი, რომლის ყოველი დეტალი აღსუნსფილია აქტში, რასაც ხელს აწერს კვლევა-ძიებისთვის სპეციალურად შექმნილი ავტორიტეტული კომისია დოქტორ იოლოვიჩის, ექიმ კაშნეკოს, დოქტორ ტვერიტინის, დოქტორ ობნოვლენსკის, პროფესორ ვერშინსის, პროფესორ ბრაფისის, დოქტორ აბრამოვისა და დოქტორ ფედოსეევის შემადგენლობით: ყალინინის ოლქის სოფელ ბურაშევოში გერმანელმა ოფიცრებმა და ჯარისკაცებმა მოაკვდინეს დოქტორ ბრძანა, რომ საბრძოლო მოქმედების გარეშე გერმანული სისხლის შენარჩენების მიზნით, ნაღმების ძებნა და დანაღმული მინდვრების გაწმენდა რუს ტყვეებს დააკისრეო. ეს აგრეთვე გერმანიის ნაღმებსაც შეეხება“.

სამხედრო ტყვეებისათვის, ტანსაცმოსის, განსაკუთრებით თბილ ტანსაცმოსის გახდა სწარმოებს სისტემატური მარადიორობის წესით, რასაც გერმანიის სარდლობა აქეზებს. ზამთრის პირობებში ეს სამხედრო ტყვეებისათვის გაყინვით სიკვდილს უდრი. ყოველივე ეს გერმანიის სარდლობის ბრძანებებით ხდება. გერმანიის 34-ე ქვეითი დივიზიის 88-ე პოლკის შტაბის ბრძანება სათაურით: „ფდგომარეობა ტანსაცმოსის მხრივ“ მოითხოვს: „უყოყმანოდ გახდინ ფეხსაცმელი რუს სამხედრო ტყვეებს“. ეს ბრძანება რომ შემთხვევითი არ არის, უკვე იქიდანაც სჩანს, რომ ჯერ კიდევ სსრ კავშირზე ვერაგულად თავდასხმამდე გერმანიის სარდლობა ითვალისწინებდა თავისი ნაწილების მომარაგების ასეთი წესის გამოყენებას. 56-ე დივიზიის 234-ე ქვეითი პოლკის საქმეებში აღმოჩენილი 1941 წლის 6 ივნისის „ყოველთარი № 121/4 „აღმოსავლეთის სივრცეში მომარაგების პრინციპების შესახებ“, რომლის მე-8 გვერდზე ნათქვამია: „ტანსაცმოსის მომარაგების იმედი ნე გექნებათ. ამიტომ განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია სამხედრო ტყვეებს გახადით ვარგისი ფეხსაცმელი და დაუყოვნებელივ გამოიყენოთ მთელი გამოსადეგი ტანსაცმელი, თეთრეული, წინდები და სხვ.“

საბჭოთა სამხედრო ტყვეების მასობრივი მოსპობის მიზნით, მათ არ აძლევენ საჭმელს, უმზადებენ შიშველი ნელა სიკვდილს, ხოლო ზოგიერთ შემთხვევაში ამკარად ცუდი ხარისხის საჭმლით სწამლავენ. საბჭოთა ორგანოების განკარგულებაში მოიპოვება ზემოთათქნიშნული 88-ე პოლკის შტაბის № 202 ბრძანება, რომელშიც ნათქვამია: „ცხენის ლეში აუძიეთ რუს სამხედრო ტყვეებს. ასეთი პუნქტები (ცხენის ლეშის გადასაყრელი ადგილები) აღინიშნოთ მაჩვენებლებით. ასეთი პუნქტები მოიპოვება ბაზტაკელის ბაზტაკელის ბაზტაკელის